

Verschenen in [PAMFLET 2.NL Leidende idealen](#), pp 79-82 (Van Gorcum, 2012)

50 VERGEZICHTEN VOOR NEDERLAND

De auteurs van Pamflet 2.NL - Leidende idealen brengen 50 boeiende betogen bij elkaar over de toekomst van Nederland. Een boek dat uit zijn voegen barst van inspiratie, plannen en visie.

auteur: Jan Pieter Six (1948, Utrecht)

over de auteur: Six was bijna 40 jaar verzekeraar. Laatste 15 jaar focus op implementatie MVO. Tegenwoordig adviseur (SIX ★ CSR Consulting), bestuurder (non profit sector) en commissaris.

Pleidooi voor een Integriteits Top 100

Onze samenleving, van oudsher een *high trust society*, verkeert in een fundamentele vertrouwenscrisis. De ongekende complexiteit van onze aarde, onze wereld, onze samenleving, is ons boven het hoofd gegroeid. Wij weten ons geen raad meer met de grote problemen die inmiddels zelfs onze fysieke en economische existentie bedreigen. Ooit konden we er nog op vertrouwen dat onze belangen in bekwame handen waren bij de actoren die geacht worden voor oplossingen te zorgen. Velen van hen hebben echter in het recente verleden ons vertrouwen beschaamd. De mens, in zijn hoedanigheid van burger,

kiezer, dan wel consument, wenst zijn vertrouwen niet langer aan deze actoren te schenken.

Zo hebben we in onze samenleving tientallen jaren bijkans blind vertrouwd op de zegeningen van de vrije markt en zijn protagonisten, met aan kop Friedman en zijn vermaledijde Chicago Boys. Dat is ons duur komen te staan: wij zijn collectief slachtoffer geworden van wat we zonder twijfel mogen aanmerken als het kostbaarste mislukte experiment uit de wereldgeschiedenis. De wetenschap heeft dit financieel-economische debacle helaas niet kunnen tegenhouden, hoe bekwaam ook de economen die achteraf prachtig kunnen uitleggen wat er is misgelopen en hoe het allemaal anders had gemoeten.

De mens heeft gaandeweg ook politici steeds meer de rug toegekeerd. Het vertrouwen in de politiek beleeft in de westerse wereld zware tijden, met als zorgelijkste bijverschijnsel de snelle opkomst van populistische politieke groeperingen. Zij floreren bij de gratie van wantrouwen en afgunst. Andersom is het al niet anders, met een overheid die haar burgers steeds minder vertrouwt. Schrijnender dan de door de Belastingdienst gehanteerde (en aan Stalin toegeschreven) slogan *Vertrouwen is goed, maar controle is beter* krijg je het bijna niet verzonnen.

Onze samenleving verkeert zoals gezegd in een vertrouwenscrisis, terwijl we in feite niet zonder vertrouwen kunnen. In de woorden van de beroemde Duitse socioloog Niklas Luhmann (1927-1998): *Vertrauen ist ein Mechanismus zur Reduzierung der Komplexität der Wirklichkeit*. Luhmann ziet vertrouwen als een instrument, een middel, dat de mens ter beschikking staat om de overweldigende complexiteit van alledag aan te kunnen. Men moet er eenvoudigweg op kunnen vertrouwen dat iets of iemand deugt. A fortiori: hoe complexer onze wereld, des te afhankelijker wij zullen worden van het vertrouwensinstrument, om daarmee die toenemende complexiteit van de werkelijkheid te kunnen verminderen.

In onze steeds complexer wordende wereld kunnen wij dus niet zonder vertrouwen, maar wie willen, kunnen wij ons vertrouwen nog schenken? Wie verdienen ons vertrouwen? Dat zijn degenen die integriteit hoog in hun vaandel hebben staan. Kenmerken van integriteit zijn allerlei menselijke deugden. Wie wij ervaren als een integer persoon, komt over als deugdzaam, in de zin van oprecht, eerlijk, nederig, onkreukbaar, rechtschapen, standvastig, moreel zuiver e.d. Integere mensen nemen hun verantwoordelijkheid en leggen verantwoording af. Gevraagd, maar ook en vooral ongevraagd. Zulke personen schenken wij graag ons vertrouwen. Het ervaren worden als een integer persoon is dus een voorwaarde voor het verdienen van vertrouwen: geen vertrouwen zonder integriteit.

Juist van leiders mogen we verwachten dat zij op het vlak van persoonlijke en professionele integriteit het goede voorbeeld geven en zodoende bijdragen aan het (terug)verdienen van verloren gegaan vertrouwen. Zij bij uitstek maken het verschil. Stephen M.R. Covey komt in zijn boek *The Speed of Trust* zelfs tot de conclusie: *The ability to establish, grow, extend, and restore trust [...] is the key leadership competency of the new global economy*.

Er bestaat nu alle aanleiding voor een grondige herwaardering van het belang van integriteit voor de toekomst van onze samenleving. We hebben dringend een ander handelingsperspectief nodig. Een perspectief dat niet langer is gebaseerd op de hang naar controle, naar maakbaarheid en naar systeemdenken; een perspectief waarbij moraliteit en ethiek tot randverschijnsel zijn geworden. Een handelingsperspectief daarentegen, waarin juist de eerder genoemde menselijke deugden centraal staan. Met een samenleving voor ogen waarin wij onze belangen met een gerust hart toe-vertouwen aan wie wij hebben ervaren als integere mensen, aan leiders die (moreel) gezag genieten.

Het is de hoogste tijd zulke mensen krachtig in beeld te brengen. Laat er daarom snel een jaarlijkse *Integriteits Top 100* komen: een lijst met de uitslag van een jaarlijkse breed opgezette enquête, waarin respondenten is gevraagd welke personen zij uitgesproken integer vinden. In onze mediocratie kunnen zulke rankings een opmerkelijk grote rol spelen. De *Duurzame Top 100* is daarvan een mooi voorbeeld. De toppers genieten groot aanzien, mede dankzij hun ranking. Een nog opmerkelijker voorbeeld betreft de sinds 2008 gepubliceerde *Access to Medicine Index*. Daarin komt tot uitdrukking in hoeverre elk van de 20 grootste farmaceutische bedrijven ter wereld bijdragen aan de beschikbaarheid van medicijnen voor hulpbehoevenden in de wereld. Sinds de introductie van deze ranking is er wereldwijd onder farmaceutische bedrijven een ware competitie ontstaan om hoger op die lijst te komen. Het laat zien dat rankings enorme positieve krachten in werking kunnen stellen, krachten waarvan regelgevers slechts kunnen dromen.

Ik verwacht dat de publicatie van een jaarlijkse *Integriteits Top 100* zal leiden tot een herwaardering en herbevestiging van het cruciale belang van integriteit voor de kwaliteit van onze samenleving. Dat we sterker zullen gaan letten op het integriteitsgehalte van belangrijke actoren in onze samenleving. Dat vele actoren in hun persoonlijke en professionele gedrag een grotere plaats voor ethiek en integriteit zullen inruimen. En dat dit uiteindelijk zal bevorderen dat de burger/kiezer/consument graag zijn of haar vertrouwen juist aan zulke actoren zal willen schenken. Zo draagt de *Integriteits Top 100* bij aan het beslechten van de vertrouwenscrisis, die onze huidige samenleving zo zeer teistert. Rankings werken!